

องค์กรกลุ่มผลประโยชน์ผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้พิจารณาถึงลักษณะสภาพโดยทั่วไปของกลุ่มผลประโยชน์ผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเป็นมา กำเนิด และบทบาทของกลุ่มเหล่านั้น ในการเรียกร้องและผลักดันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่ม รวมทั้งจะชี้ให้เห็นถึงจุดเด่น จุดด้อย ของแต่ละกลุ่ม อย่างไรก็ตามก็ตีกลุ่มผลประโยชน์ผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ที่การวิจัยครั้งนี้ถือว่า มีบทบาทเป็นผู้กระทำทางการเมือง (political actor) ที่สำคัญ ดังนั้น ก่อนที่จะพิจารณาในรายละเอียดของกลุ่มผลประโยชน์เหล่านั้น จำเป็นจะต้องอภิปรายในเบื้องต้นนี้ก่อนว่า แนวคิดที่นำมาเป็นกรอบในการกำหนดหน่วยวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้วว่า จะพิจารณาเฉพาะกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นองค์กรจัดตั้งที่เป็นทางการ และมีการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหวเรียกร้อง และผลักดันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังรวมถึงองค์กรร่วมของกลุ่ม ซึ่งมีการจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรกลางของการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มด้วย

พิจารณาจากเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น กลุ่มผลประโยชน์ผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ที่จะนำมากล่าวถึงในการวิจัยนี้ จึงประกอบด้วยกลุ่มผลประโยชน์สมาคมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย และสมาคมนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย

1. สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนชนิดแรกและเก่าแก่ที่สุด เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนอื่น ๆ ผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์จำนวนไม่น้อย ทั้งในอดีตและปัจจุบันได้มีบทบาทเป็นผู้นำความคิดและ

การต่อสู้ทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียกร้องประชาธิปไตย¹ นักหนังสือพิมพ์ได้มีการรวมตัวกันเป็นสมาคมกันขึ้นครั้งแรกในวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2484 โดยการริเริ่มของ กุหลาบ สายประดิษฐ์ กับพรรคพวก ได้แก่ สนิท เจริญรัฐ และ มาลัย ชูพินิจ โดยใช้ชื่อว่า "สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์รวมของการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดของบรรดาผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ในสมัยนั้น รวมทั้งมุ่งที่จะใช้ป็นองค์กรต่อสู้ปกป้องผลประโยชน์ของหนังสือพิมพ์จากการควบคุมของรัฐ ซึ่งในขณะนั้นรัฐบาลเองก็ได้ออกกฎหมายการพิมพ์ฉบับใหม่ คือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 แทนกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีและใช้อยู่แต่เดิม ซึ่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ฉบับนี้มีเป้าหมายและลักษณะของบทบัญญัติที่มุ่งควบคุมหนังสือพิมพ์มากกว่าส่งเสริมการประกอบอาชีพของนักหนังสือพิมพ์² เมื่อสมาคมหนังสือพิมพ์ได้มีการก่อตัวและจดทะเบียนเป็นสมาคมวิชาชีพอย่างเป็นทางการขึ้น จึงมีการรวบรวมสมาชิก โดยในระยะแรกนั้น ค่อนข้างจะเปิดกว้างในการรับสมาชิก ทำให้มีสมาชิกหลายประเภท จนทำให้สมาคมมิได้เป็นลักษณะของสมาคมของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์โดยแท้จริง³ เพราะมีบุคคลที่มีได้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์โดยตรงเข้าเป็นสมาชิกด้วยเป็นจำนวนมาก จึงทำให้มีสมาชิกของสมาคมจำนวนหนึ่งแยกตัวออกมาตั้งเป็น "สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย" ขึ้นในปี พ.ศ. 2499 โดยการนำของนายอิศรา อนันตกุล ซึ่งพยายามที่จะกลั่นกรองสมาชิกภาพให้สมาคมฯ มีลักษณะของสมาคมวิชาชีพเฉพาะกิจการโดยแท้จริง⁴

¹ สنجใจโปรดดู สุวิมล รุ่งเจริญ, บทบาททางการเมืองของนักหนังสือพิมพ์ไทย, พ.ศ. 2490-2501, 2526. และ พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม, บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย, พ.ศ. 2475-2488, พ.ศ. 2520.

² สัมภาษณ์ศาสตราจารย์ สนั่น ปัทมะธิน อดีตอาจารย์ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษา สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531.

³ ระวีวรรณ ประกอบผล, "สมาคมสื่อมวลชนในฐานะกลุ่มอิทธิพล" ว.สังคมศาสตร์ ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2523) : 10.

⁴ เลิศ อัสวเวทน์, "บันทึกประวัติศาสตร์สมาคมนักข่าว" 5 มีนาคม วันครบรอบ 20 ปีสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : 2521), หน้า 39-51.

ปัญหาบางประการนอกจากการมิได้เป็นสมาคมนักวิชาชีพอย่างแท้จริงแล้ว ภายในสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยยังมีการแตกแยกเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย และบางกลุ่มมีความพยายามที่จะก่อตั้งชมรมของตนเอง เช่น สโมสรผู้สื่อข่าว ซึ่งได้รับการอุปถัมภ์จากนักการเมืองและรัฐมนตรี "ชมรมวันเสาร์" (ซึ่งเป็นที่มาของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย) โดยทั้งสองกลุ่มนี้มีความขัดแย้งและไม่ไว้วางใจกันเสมอ ๆ จนในที่สุดทำให้มีการแยกกลุ่มกันออกไปก่อตั้งเป็นสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยขึ้นในระยะต่อมา⁵

ความขัดแย้งกันเองของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ในสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย นอกจากจะมีสาเหตุมาจากความทะลวมของการรับสมาชิกแล้ว ยังมีที่มาจากการแข่งขันช่วงชิงตำแหน่งกันภายในสมาคม จนมีผลให้สมาชิกบางกลุ่มแยกตัวออกไปตั้งเป็นสมาคมของตนเองขึ้นหลังจากที่แพ้เลือกตั้ง และมีความขัดแย้งเกิดขึ้นในกระบวนการของการเลือกตั้งผู้บริหารสมาคม อาทิเช่น การเกณฑ์พรรคพวกของตนซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมาลงคะแนนเสียให้⁶ จนมีผลทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจการบริหารของกลุ่มหนังสือพิมพ์บางกลุ่ม ซึ่งในเรื่องนี้สมาชิกสมาคมหนังสือพิมพ์ท่านหนึ่งกล่าววิจารณ์สมาคมเอาไว้ว่า

"สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเป็นเพียงโลกเล็ก ๆ ของคนหนังสือพิมพ์กลุ่มหนึ่งไม่ใหญ่ไม่โตเหมือนกับโลกของรัฐสภา แต่คนในกลุ่มบางคนพยายามลอกเลียนแบบในสิ่งที่ไม่ถูกต้องของระบบรัฐสภาบางสมัยมาใช้ นั่นคือ ระบบผูกขาดรวบอำนาจ หรือที่เรียกว่าประชาธิปไตยครึ่งใบเท่านั้น คนบางคนที่ว่านั้นประสพชัยชนะเรื่อยมาเป็นเวลานาน คล้ายจอมพล ป. สมัยเรืองอำนาจรัศมีออกรอบตัว....,"⁷

⁵ระวีวรรณ ประกอบผล, "สมาคมสื่อมวลชนในฐานะกลุ่มอิทธิพล" หน้า 13-17.

⁶พันธุ์ สิทธิ, "รอยต่างในการเลือกตั้ง" 44 ปีสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : นิตยสารพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า 109-111.

⁷สิงห์โท, นามแฝง, "การต่อสู้เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ถูกต้อง," เรื่องเดียวกัน, หน้า 81.

นอกจากนี้ลักษณะความไม่เป็นองค์กรวิชาชีพของสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย นอกจากจะเป็นปรากฏการณ์ของการก่อตั้งของสมาคมหนังสือพิมพ์เองแล้ว ปัจจุบันก็ยังคงมี ลักษณะดังกล่าวอยู่เช่นเดิม ดังจะเห็นได้จาก การเลือกตั้งนายกสมาคมฯ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2531 แทนนายละเอียด พิบูลย์สวัสดิ์ อดีตนายกสมาคมซึ่งถึงแก่กรรมไป ปรากฏว่า นายชัยรัตน์ คำนาวณ ซึ่งเป็นวุฒิสมาชิกและนักธุรกิจการธนาคาร ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นนายกสมาคมฯ ภายหลังการเลือกตั้งจึงมีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างค่อนข้างมากทั้งภายในหมู่สมาชิกของสมาคม เองและสมาคมผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์อื่น ๆ โดยเฉพาะในประเด็นที่เป็นความสงสัยต่อจุด มุ่งหมายเบื้องหลังของการเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยของ นายชัยรัตน์ ซึ่งมีการกล่าวหาจากสมาชิกของสมาคมจำนวนหนึ่งว่า นายชัยรัตน์เป็นแนวร่วมหรือ เป็นเครื่องมือของรัฐบาล เพราะเขาเป็นวุฒิสมาชิกและอีกอย่างหนึ่งเขาเข้ามาในสมาคมเพื่อใช้ สมาคมเป็นฐานก้าวไปยึดครองตำแหน่งประธานสมาพันธ์หนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย กับเพื่อ เตรียมการจะร่างกฎหมายออกมาริดรอนเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ซึ่งจากข้อกล่าวหาดังกล่าว นายชัยรัตน์ ปฏิเสธว่าไม่เป็นความจริง⁸ อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่ว่านายชัยรัตน์ เข้ามามีบทบาทในสมาคมหนังสือพิมพ์ฯ ด้วยจุดมุ่งหมายใดก็ตาม ก็มีผลทำให้สมาคมหนังสือพิมพ์ แห่งประเทศไทย ยังเป็นที่กลางแคลงใจต่อสมาคมผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์สมาคมอื่น ๆ อยู่ เช่นเดิม โดยเฉพาะในประเด็นที่มีปรากฏการณ์บ่งชี้มาตลอดว่า สมาคมดังกล่าวมิใช่สมาคมที่มี วัตถุประสงค์เพื่อผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์อย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เป็นสมาคม ที่ค่อนข้างจะมีความขัดแย้งกันภายในอยู่พอสมควร ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมฯ จึงมักจะไม่ประสบผลสำเร็จตามแนวนโยบายที่วางไว้เท่าใดนัก ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้เพื่อเรียก ร้องผลประโยชน์ร่วมของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ และการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก สมาคมเอง

⁸"ชัยรัตน์ คำนาวณ เผยใจ...ทำไมจึงเป็นนายก ส.น.ท." จุลสาร ส.น.ท. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มีนาคม 2531), หน้า 2-3.

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตว่า การดำเนินกิจกรรมของสมาคมในระยะหลัง ๆ ได้มุ่งไปในการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมมากกว่ากิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า กิจกรรมสังคมสงเคราะห์ ทอดกฐิน การสนับสนุนโครงการของรัฐบาลในรูปของศูนย์รวมบริจาคในงานรัฐพิธีต่าง ๆ หรือเป็นที่จัดงานรื่นเริงของบรรดาสมาชิกในโอกาสสำคัญต่าง ๆ⁹

2. สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นในวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2495 โดยเริ่มพัฒนาจากชมรมเล็ก ๆ ของสมาชิกในสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ชื่อ "ชมรมวันเสาร์" ซึ่งก่อตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ ในลักษณะของกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์การเสนอข่าวของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นแวดวงอาชีพของตน ทำให้เกิดความสำนึกในการมีความรับผิดชอบต่อการเสนอข่าว ความต้องการที่จะแสวงหาระบบที่จะทำให้หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเป็นที่เชื่อถือและยอมรับในสังคม โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ อาทิเช่น เสรีภาพและความรับผิดชอบของนักข่าว การควบคุมกันเองของหนังสือพิมพ์ องค์กรพิทักษ์ผลประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพทางหนังสือพิมพ์ ซึ่งจากการที่ผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์กลุ่มดังกล่าวได้มีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอ ๆ ประกอบกับความไม่พอใจต่อสภาพภายในสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย จึงเป็นผลให้นักหนังสือพิมพ์ส่วนหนึ่ง อาทิเช่น นายเลิศ อัศเวศน์ นายประยูร สุขสมบูรณ์ นายทองเต็ม เสมรสุด นายบำรุง สุขวัฒน์ นายโชติ มณีน้อย เป็นต้น พากันแยกตัวออกมา ก่อตั้งเป็นสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยขึ้น¹⁰

⁹ สรุปลจาก วารสาร ส.น.ท. ฉบับเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, (กรุงเทพมหานคร : ศิลปะสนองการพิมพ์ 2530), หน้า 55-57.

¹⁰ เลิศ อัศเวศน์, "บันทึกประวัติศาสตร์สมาคมนักข่าว" หน้า 41-42.

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย จึงเป็นสมาคมที่สองของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ ที่แยกตัวออกมาเพื่อต้องการจะมีองค์กรกลุ่มผลประโยชน์ของกลุ่มวิชาชีพหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ และต้องการให้กลุ่มดังกล่าวมีความเป็นปึกแผ่นและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น ดังนั้น การรับสมาชิกของสมาคมดังกล่าวนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมา จึงเน้นเฉพาะสมาชิกที่เป็นคนในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวัน ทั้งจะต้องเป็นผู้ที่ยังประจำการอยู่เท่านั้น แม้ว่าภายหลังจะได้มีการแก้ไขกฎเกณฑ์คุณสมบัติการรับสมาชิกเพิ่มขึ้น คือ ยอมให้ผู้ประจำการในหนังสือพิมพ์ข่าวรายสัปดาห์ ทั้งด้านข่าวบันเทิง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวอาชญากรรม สามารถสมัครเป็นสมาชิกสามัญเพิ่มขึ้น แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า กรอบของคุณสมบัติก็ยังเป็นเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ข่าวเป็นหลัก¹¹

การที่สมาคมนักข่าวฯ สามารถลั่นกรองสมาชิกของสมาคมได้เป็นอย่างดี ประกอบกับเป็นสมาคมที่มีคนกลุ่มอาชีพเดียวกันเข้าเป็นสมาชิก จึงมีผลให้สมาคมนักข่าวเป็นสมาคมผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ที่ค่อนข้างมีเอกภาพสูง การบริหารของสมาคมก็ดี การเฟ้นตัวหาผู้นำสมาคมก็ดี จึงสามารถผลักดันได้โดยง่ายและค่อนข้างจะราบรื่น ซึ่งสมาชิกอาวุโสของสมาคมท่านหนึ่งได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยเอาไว้ว่า

"เราสามารถพูดได้อย่างเต็มปากว่า สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย เป็นสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์เพียงสมาคมเดียว ที่มีความคงเส้นคงวาในการบริหารและการสนับสนุนของสมาชิก, ... ไม่เคยมีความต่างพร้อยในด้านของเกียรติภูมิ ไม่เคยมีปัญหา เรื่องหาคนมาเป็นนายกไม่ได้ ไม่เคยมีปัญหาเรื่องสมาชิกไม่มาประชุม และไม่มีใครอาศัยสมาคมฯ เป็นที่หาผลประโยชน์ ทุกคนที่อาสารับใช้สมาคมมีแต่ต้องเสียสละ, ..." ¹²

¹¹โชติ มณีน้อย, "30 ปีแห่งความหลัง," 30 ปีสมาคมนักข่าว (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2528), หน้า 12.

¹²กำแหง ภริตานนท์ "5 มินาวันนักข่าว," ใน. วันนักข่าว 5 มินา 31 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิชฌเศศ, 2531), หน้า 53.

ปัจจุบันสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ประกอบด้วยสมาชิก 4 ประเภท¹³ คือ สมาชิกสามัญ ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์เป็นหลัก ได้แก่ บรรณาธิการ นักข่าว ช่างภาพ ของหนังสือพิมพ์ข่าว นักวิเคราะห์ข่าว และผู้ปฏิบัติงานด้านข่าวสารประจำในกองบรรณาธิการ ของหนังสือพิมพ์ข่าวที่ออกจำหน่ายต่อสาธารณะประจำสม่ำเสมอ กับ สมาชิกวิสามัญ ซึ่งประกอบด้วยผู้ประกอบวิชาชีพทางหนังสือพิมพ์เป็นหลัก แต่ยังมีอายุการทำงานไม่ถึงหนึ่งปี

กล่าวสำหรับกิจกรรมของสมาคมนักข่าวฯ อาจจำแนกได้ 2 ประเภทคือ กิจกรรมเกี่ยวกับสวัสดิการและผลประโยชน์ของสมาชิก และกิจกรรมทางสังคมและการเมือง ซึ่งสมาคมนักข่าวฯ ได้มีการดำเนินกิจกรรมทั้งสองด้านนี้มาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมด้านแรกนั้น สมาคมนักข่าวฯ ได้มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ระดับหนึ่ง อาทิเช่น การให้ทุนเล่าเรียนแก่บุตรธิดาสมาชิก เป็นต้น ส่วนกิจกรรมทางการเมืองและสังคมนั้น สมาคมนักข่าวฯ มีบทบาทด้านการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกและผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ ค่อนข้างจะโดดเด่นกว่าสมาคมผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์สมาคมอื่น ๆ ซึ่งเหตุผลสำคัญประการหนึ่งก็คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิก ทำให้การระดมกำลังสนับสนุนจากสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่นและมั่นคง¹⁴

3. สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยได้มีการก่อตั้งและจดทะเบียนเป็นสมาคมขึ้นในวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2508 การก่อเกิดของสมาคมนี้ เกิดขึ้นในลักษณะที่คล้ายคลึงกับสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย คือเป็นผลมาจากการแยกตัวของสมาชิกจำนวนหนึ่งของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เพื่อมาตั้งสมาคมใหม่ โดยถือเอาชื่อนวนจากความขัดแย้งกันในการ

¹³ ข้อบังคับสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2530.

¹⁴ สัมภาษณ์ นายโชติ ทัศนียะเวช, อดีตกรรมการสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และกรรมการจรรยาบรรณของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 4 กุมภาพันธ์ 2531.

เลือกตั้งกรรมการบริหารของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยในขณะนั้นเป็นจุดเริ่มต้น ประกอบกับสภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ที่สังกัดสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยขณะนั้นขาดหลักประกัน นักหนังสือพิมพ์จำนวนดังกล่าว โดยการนำของ นายเสลา เรชะรุจิ นายไชยรงค์ ขวลิต และนายเฉลิม วุฒิชัยศิต จึงรวมตัวผลักดันก่อตั้งสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยขึ้น

สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเป็นอีกสมาคมหนึ่งที่ค่อนข้างมีปัญหาในการระดมสมาชิก ทั้งนี้ก็โดยมีสาเหตุที่สืบเนื่องมาจาก การดำเนินกิจกรรมของสมาคมยังขาดเป้าหมายที่ชัดเจน สมาคมนักหนังสือพิมพ์จึงเป็นเพียงสถานที่ที่นักหนังสือพิมพ์อาชีพมาพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นครั้งคราว¹⁵ สมาชิกอาวุโสของสมาคมผู้มีบทบาทในการก่อตั้งสมาคมฯ ท่านหนึ่งได้กล่าวถึงสภาพของสมาคมนักหนังสือพิมพ์อย่างตรงไปตรงมาว่า

"ผมเป็นคนหนึ่งที่ก่อตั้งสมาคมนี้น่ากับมือ แต่ผมไม่ใช่เจ้าของสมาคมได้แต่ช่วยเหลือสมาคมเท่าที่จะช่วยได้ ผมเห็นว่าสมาคมของเรา กำลังตกอยู่ในภาวะพินาศ โดดเดี่ยวอย่างอื่นไม่ได้ เพราะการก่อตั้งสมาคมนี้นั้นเราก็ต้องยอมรับกันว่า เพราะนักหนังสือพิมพ์ไปพ่ายแพ้การเลือกตั้งกับคนที่ไม่ใช่ นักหนังสือพิมพ์ ในสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เราจึงเกิดการฮึดสู้ เลยมารั้งสมาคมใหม่ และบรรดาผู้ก่อตั้งก็มีความปรารถนาดีต่อวงการวิชาชีพ แต่ผมเห็นว่า มันเป็นการสืบทอดตำแหน่งแบบทายาทอะไรอย่างนั้น กิจกรรมของสมาคมหรือตัวนายกสมาคมที่ผ่านมา ไม่มีอะไรน่าประทับใจสำหรับนักหนังสือพิมพ์"¹⁶

¹⁵ อนันต์ สายศิริวิทย์, "บาปที่ต้องสารภาพ," น.ส.พ. 30 สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์พรณการพิมพ์, 2531), หน้า 39.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

จากเหตุผลดังกล่าว การดำเนินกิจกรรมของสมาคมฯ บทบาทหลักจึงมักจะตกอยู่กับผู้บริหารของสมาคม และกรรมการบริหารสมาคมจำนวนน้อย สมาชิกของสมาคมขาดการเข้าร่วมอย่างจริงจัง แม้แต่ในการเลือกตั้งกรรมการบริหารสมาคม ก็มักจะมีปัญหาขาดผู้สมัครหรืออาสาที่จะเข้ามาทำงาน ปรากฏการณ์เหล่านี้ จึงมีผลทำให้สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย มีลักษณะ เป็นเพียงรูปแบบขององค์กรกลุ่มผลประโยชน์สมาคมที่ดำรงอยู่ โดยขาดความตื่นตัวและการเคลื่อนไหวของกิจกรรมด้านส่งเสริมและปกป้องผลประโยชน์วิชาชีพของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์อย่างมองเห็นได้ชัด

นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตว่า สมาชิกกว่าร้อยละ 40 ของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เป็นสมาชิกของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยด้วย นอกจากนี้กรรมการบริหารสมาคมของทั้งสองสมาคมยังมีการเคลื่อนไหวแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอยู่เสมอ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องและเรียกร้องผลประโยชน์ของบรรดาผู้ประกอบวิชาชีพทางหนังสือพิมพ์

นอกจากนี้ สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยกับสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ก็มักจะดำเนินกิจกรรมร่วมกัน หรือคล้ายคลึงกันบ่อยครั้ง เช่น การส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของนักหนังสือพิมพ์และนักข่าว การสวัสดิการและพัฒนา และการควบคุมส่งเสริมจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์และนักข่าว เป็นต้น

4. สมาคมนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย และสมาคมนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย

สมาคมวิชาชีพทั้งสองสมาคมนี้ มีความแตกต่างจากสามสมาคมดังกล่าวไปแล้วข้างต้น ในส่วนที่เป็นสมาคมของนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาค หรือหนังสือท้องถิ่น ซึ่งรวมตัวขึ้นเฉพาะบรรดาผู้มีอาชีพด้านหนังสือพิมพ์ในส่วนภูมิภาคเป็นหลัก โครงสร้างของสมาคมนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคก็ดี สมาคมนักหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคก็ดี มีความคล้ายคลึงกับรูปแบบของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

สมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคนั้น ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2508 (8 มกราคม พ.ศ. 2508) ซึ่งก่อนหน้าสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเพียงไม่กี่เดือน เป็นสมาคมที่มีสมาชิกประมาณ 2,000 คน มีหนังสือพิมพ์ภูมิภาคในเครือถึง 150 ฉบับ ซึ่งนับว่าค่อนข้างใหญ่มาก¹⁷ เพราะแม้แต่สมาชิกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย สมาชิกสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสมาชิกสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยต่างก็มีสมาชิกไม่เกินสมาคมละ 500 คน สมาชิกส่วนใหญ่ของสมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคเป็นทั้งบรรณาธิการ และผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

การที่สมาชิกสมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย มีสมาชิกจำนวนมาก และกระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ จึงเป็นผลพลอยให้สมาชิกของสมาคมขาดการรวมตัวกันที่เหนียวแน่น จนมีการแตกแยกกันออกเป็น สมาคมนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย และสมาคมผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย ในระยะต่อมา นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อสังเกตว่า สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทยทั้ง 2 สมาคมดังกล่าว มิได้มีสถานที่ตั้งของสมาคมที่แน่นอน แต่จะหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามที่ทำงานประจำของนายกสมาคม จึงค่อนข้างจะมีปัญหามากในเรื่องของการสื่อสารซึ่งกันและกัน ทำให้มีเพียงแกนนำของสมาชิกเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่เป็นผู้ดำเนินงานและตัดสินใจ ดังนั้น ความแตกแยกในกลุ่มแกนนำของสมาคมจึงเป็นเหตุให้มีการแยกตัวและก่อตั้งเป็นกลุ่มหรือสมาคมอย่างไม่เป็นทางการซ้อนกันขึ้นมาได้โดยง่าย ดังกรณีของการประกาศก่อตั้งสมาคมผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทยขึ้น โดย นายไกรวัฒน์ ศรีวุฒิวงษ์ อดีตนายกสมาคมหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย¹⁸

¹⁷ รวีวรรณ ประกอบผล, "สมาคมสื่อมวลชนในฐานะกลุ่มอิทธิพล," หน้า 17.

¹⁸ สัมภาษณ์ วัลลภ วิลาสินี พิพิธกุล. เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย 18 กุมภาพันธ์ 2531.

นอกจากสมาคมหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 สมาคมที่กล่าวมาแล้วยังมีสมาคม สโมสรและชมรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการ และไม่ใช่องค์กรอีกมากมาย เป็นต้นว่า สมาคมช่างภาพสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย สมาคมผู้สื่อข่าวกิตติมศักดิ์แห่งประเทศไทย ฯลฯ ซึ่งเป็นสมาคมที่อยู่ในส่วนกลาง สมาคมเหล่านี้ มีลักษณะการรวมตัวเพื่อพบปะสังสรรค์และการบันเทิงมากกว่าที่จะมีบทบาทในการเรียกร้องและต่อสู้เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างจริงจัง และในส่วนภูมิภาคนั้น ก็ยังมีสมาคมระดับรอง ๆ ลงไป เช่น สมาคมหนังสือพิมพ์ภาคเหนือแห่งประเทศไทย สมาคมหนังสือพิมพ์ภาคใต้แห่งประเทศไทย สมาคมหนังสือพิมพ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมาคมนักข่าวและสื่อมวลชนชาวนครสวรรค์ เป็นต้น ซึ่งการรวมตัวกันในลักษณะดังกล่าวเป็นที่เข้าใจว่าคงคำนึงถึงความสะดวกในการติดต่อ และความใกล้ชิดกันเป็นสำคัญ¹⁹

ความหลากหลายของสมาคมผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ที่กล่าวมาแล้ว ยังผลให้เกิดองค์กรหนังสือพิมพ์ที่ซ้ำซ้อนกัน และขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนมีผลต่อการรวมตัวกันเคลื่อนไหวเรียกร้องหรือปกป้องผลประโยชน์ของหนังสือพิมพ์เองในที่สุด ซึ่งเรื่องนี้ สุภาศิริมานนท์ เคยกล่าววิจารณ์ไว้ด้วยความรู้สึกที่ท้วงโยว่า

"เป็นความตั้งใจของข้าพเจ้ามาหลายปี ที่ว่าประเทศเราได้เกิดมีสมาคมหนังสือพิมพ์ขึ้นหลายสมาคมเต็มที และทุกสมาคมก็มีลักษณะการไปในทางที่เป็นสมาคมวิชาชีพคล้าย ๆ กันทั้งนั้น แต่แล้วในที่สุดเกือบจะทุกสมาคมก็ไม่สู้จะแก้ปัญหาอะไรได้ เป็นขึ้นเป็นอัน จากสมาคมหนังสือพิมพ์ได้แตกหน่อออกเป็นสมาคมนักข่าว และแล้วเกิดมีรูปการณ์คล้าย ๆ กันว่า เมื่อสมาคมเดิมช่วยอะไรไม่ได้ แก้ปัญหาทางวิชาชีพอะไรไม่ได้ก็เลยคิดตั้งกันขึ้นมาใหม่ แล้วก็เกิดมีใหม่อีก...เราจะคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการตั้งสมาคมใหม่ขึ้นมาเรื่อย ๆ นั้น มันจะได้ความหรือ"²⁰

¹⁹ระวีวรรณ ประกอลผล, "สมาคมสื่อมวลชนในฐานะกลุ่มอิทธิพล," เรื่องเดียวกัน, หน้า 19-20.

²⁰สุภา ศิริมานนท์, "คำแนะนำสำหรับหนังสือพิมพ์อิสระ," หนังสือวันนักข่าว (กรุงเทพมหานคร : ม.บ.ป., 2513), หน้า 12.

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาสถานะการก่อเกิดของกลุ่มผลประโยชน์ผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยโดยรวมแล้ว จะเห็นว่าคนหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ ยังขาดความเข้าใจและขาดหลักการของการรวมตัวกันเป็นสมาคมหรือกลุ่มผลประโยชน์เท่าที่ควร นอกจากนี้ การรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ก็มักจะมีลักษณะเป็นก๊อ (clique) หรือกลุ่มย่อยในรูปของชมรมมากกว่า ปัญหาเช่นนี้ ได้มีผู้วิเคราะห์เอาไว้ว่า อาจพิจารณาถึงสาเหตุได้หลาย ๆ ด้าน ด้านหนึ่ง คือ ลักษณะความเป็นอิสระของผู้ประกอบวิชาชีพนี้ ด้านหนึ่ง คือ การควบคุมและแทรกแซงของรัฐต่อการรวมตัวกันเป็นองค์กรกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอิทธิพล อีกด้านหนึ่ง คือ ปัญหาพื้นฐานของวัฒนธรรมสังคม ซึ่งมีลักษณะการยึดถือบุคคลมากกว่าหลักการ²¹ และการที่นักหนังสือพิมพ์มีความเป็นเอกบุคลสูง ด้วยเหตุนี้เอง ต่อมาภายหลังจึงเกิดมีชมรมต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่เป็นทางการ มีการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มสาขาเฉพาะกันเอง อาทิเช่น ชมรมผู้สื่อข่าวอาชญากรรม ชมรมช่างภาพข่าวอาชญากรรม ชมรมผู้ถ่ายภาพหนังสือพิมพ์ ชมรมผู้สื่อข่าวต่างประเทศ ชมรมช่างภาพข่าวกีฬา เป็นต้น

ซึ่งจากการพิจารณาของผู้วิจัยแล้ว ค่อนข้างจะเห็นว่า เหตุผลเกี่ยวกับปัญหาพื้นฐานด้านวัฒนธรรมการรวมกลุ่มของคนไทยนั้น น่าจะมีน้ำหนักมากกว่าเหตุผลอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า กลุ่มผลประโยชน์ผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ ไม่ได้ถูกควบคุมอย่างเข้มงวดและชัดเจนเหมือนกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล ประกอบกับเสรีภาพการรวมกลุ่มของผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ ในรูปสมาคมจดทะเบียนที่เป็นทางการ หรือไม่ก็ตามนั้น ค่อนข้างมีอยู่มาก และแม้ว่าจะมีข้อที่สามารถโต้แย้งได้ว่า อาชีพหนังสือพิมพ์นั้นมักจะต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งกับรัฐบาลอยู่เสมอ โดยธรรมชาติของผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย แต่ไม่ใช่เหตุผลทั้งหมดที่จะบ่งชี้ได้อย่างมีน้ำหนักว่า การควบคุมของรัฐบาลจะมีผลต่อความอ่อนแอของสมาคมผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ ด้วยเหตุนี้เองในการศึกษานี้และในบทต่อไป ผู้วิจัยจึงจะพยายามหาคำตอบให้ได้ว่า

²¹ระวีวรรณ ประกอบผล, "สื่อมวลชนในฐานะกลุ่มอิทธิพล," หน้า 18.

ความล้มเหลวหรือสำเร็จของการเคลื่อนไหวเรียกร้องผลประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ มีสาเหตุมาจากอะไร

นอกจากองค์กรผลประโยชน์หนังสือพิมพ์ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ยังมีองค์กรหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และมีบทบาทอย่างสำคัญต่อการเคลื่อนไหวผลักดันร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า มีความสำคัญ และจำเป็นที่จะนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วย องค์กรดังกล่าวนี้ คือ "สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย"

สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยก่อตั้งขึ้น ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2523 เป็นองค์กรที่มีได้จดทะเบียนเป็นสมาคมเหมือนสมาคมผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์อื่น ๆ แต่มีการจัดตั้งกันขึ้นโดยการรวมตัวกันของบรรดาสมาคมผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ที่สำคัญ 8 สมาคม คือ สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมหนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย สมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย สมาคมผู้สื่อข่าวศึกษาแห่งประเทศไทย และสมาคมช่างภาพสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย ซึ่งบรรดาผู้บริหารสมาคมดังกล่าว ได้ร่วมกันลงนามในธรรมนูญของสมาพันธ์ เพื่อให้สมาพันธ์ฯ เป็นองค์กรกลางของการชำระไว้ซึ่งเอกภาพและความร่วมมือกัน ในการส่งเสริมความรุ่งเรืองและ เสรีภาพแก่ผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์²²

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การก่อเกิดของสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยนั้น มีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจากสมาคมผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์อื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพราะเหตุว่า สมาชิกของสมาพันธ์ฯ นั้น มิใช่ตัวบุคคลแต่เป็นองค์กรกลุ่มผลประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ ยิ่งไปกว่านั้น โครงสร้างการบริหาร อันได้แก่ สถานที่และคณะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของสมาพันธ์ฯ จำเป็นต้องพึ่งพาสมาคมใดสมาคมหนึ่ง ที่นายกสมาคมได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานสมาพันธ์ฯ ด้วย

²²ธรรมนูญสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2523) .

วัตถุประสงค์ของการรวมตัวกันเป็นสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นความต้องการร่วมกันของบรรดาผู้บริหารสมาคมของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ ที่จะให้มีเอกภาพในการเรียกร้องผลประโยชน์ของผู้ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์กันขึ้น ซึ่งในระยะ แรกปรากฏว่า มีความเป็นเอกภาพกันระดับหนึ่ง เพราะผู้นำสมาพันธ์เป็นที่ยอมรับของสมาคมผู้ ประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์อย่างค่อนข้างมาก²³

ธรรมนูญสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้ระบุเอาไว้ว่า สมาพันธ์มี องค์การ 3 องค์การ คือ คณะกรรมการบริหาร สำนักเลขาธิการ และคณะที่ปรึกษา โดยคณะ กรรมการบริหาร ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขาธิการ และกรรมการเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งกรรมการบริหารเหล่านี้ เข้าดำรงตำแหน่งด้วยวิธีการดังนี้คือ

"นายกและ เลขาธิการสมาคมที่เป็นสมาชิกสมาพันธ์ฯ เป็นกรรมการ บริหารสมาพันธ์ฯ โดยตำแหน่ง ส่วนประธานและรองประธานกรรมการ บริหารสมาพันธ์ฯ นั้น เลือกจากนายกสมาคมที่เป็นสมาชิกสมาพันธ์ฯ ซึ่ง ตามธรรมนูญระบุให้มีการเลือกตั้ง ประธาน และรองประธานสมาพันธ์ วาระละ 1 ปี"²⁴

คณะกรรมการบริหารสมาพันธ์ฯ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารสมาพันธ์ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ การกำหนดโครงการและกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติในแต่ละปี และกำหนดจรรยาบรรณ ขอบบังคับของสมาพันธ์ฯ ส่วนองค์กรสำนักเลขาธิการ ธรรมนูญได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เลขาธิการของสมาพันธ์ เข้าดำรงตำแหน่งได้อย่างไร แต่เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันว่า สมาคมใด ที่นายกสมาคมนั้น ๆ เป็นประธานสมาพันธ์ด้วย เลขาธิการของสมาคมนั้น จะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่

²³สัมภาษณ์ บุตรดา ศรีเลิศชัย, เลขาธิการสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, กรรมการสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2 พฤษภาคม 2531.

²⁴ธรรมนูญสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, หน้า 5.

เลขาธิการสมาพันธ์ฯ และสำนักงานของสมาคม คือ สำนักเลขาธิการของสมาพันธ์ฯ ด้วย เพราะ
เหตุว่า สมาพันธ์ฯ ยังไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง

พิจารณาจากโครงสร้างการบริหารและขอบเขตหน้าที่ของสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์
แห่งประเทศไทยแล้ว จะเห็นว่า ธรรมนูญสมาพันธ์ฯ เป็นเพียงสิ่งเดียวที่พอจะบ่งชี้ว่า องค์กร
ดังกล่าวนี้มีความเป็นทางการของการจัดตั้ง แต่จากการที่เนื้อหาของธรรมนูญได้กำหนด
โครงสร้างหน้าที่ของสมาพันธ์ฯ ไว้อย่างกว้าง ๆ จึงทำให้การดำเนินงานของสมาพันธ์ค่อนข้าง
จะมีความหละหลวม ขาดการระดมความเห็นพ้องจากสมาชิก เพราะฉะนั้น การยอมรับของ
สมาชิกต่อการนำของประธานสมาพันธ์ การทำงานอย่างแข็งขันของคณะกรรมการ ซึ่งส่วนใหญ่คือ
คณะกรรมการของสมาคม จึงมีส่วนอย่างสำคัญต่อการทำให้บทบาทในการเป็นองค์กรประสานงาน
ของสมาพันธ์ฯ สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์

